

<https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i08.019>

UO‘K 37.035:316.472.4-053.9

KATTA AVLOD VAKILLARI ISHTIROKIDAGI TARBIYAVIY FAOLIYATNI LOYIHALASHTIRISH METODIKASI

Niyozova Nilufarxon Abdulhamidovna

Namangan davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

E-mail: nilufarniyozova793@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-3560-8150>

Annotatsiya. Maqolada katta avlod vakillari ishtirokidagi tarbiyaviy faoliyatni tasodifiy uchrashuvlardan maqsadli, o‘zaro manfaatli va baholanadigan pedagogik jarayonga o‘tkazish muammosi tadqiq etildi. Integrativ sharh asosida milliy me‘yoriy hujjatlar, xalqaro tavsiyalar hamda 2019–2025-yillardagi tadqiqotlar qiyosiy-tematik tahlil qilindi. Natijada ehtiyojni aniqlash, ishtirokchilarni moslashtirish, hamloyihalash, hamfaoliyat, refleksiya va monitoringdan iborat olti bosqichli metodika ishlab chiqildi. Metodika mazmun, rol, xavfsizlik, davomiylik hamda ikki tomonlama natijalarni loyihalash mezonlari bilan to‘ldirildi. Takliflar maktab–oilahamkorligida o‘quvchilarning qadriyatli munosabati, ijtimoiy mas‘uliyati va amaliy xulqini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: katta avlod, avlodlararo ta‘lim, tarbiyaviy faoliyat, pedagogik loyihalash, hamfaoliyat, mentorlik, refleksiya, maktab–oilahamkorligi, baholash.

Аннотация. В статье исследована проблема перехода воспитательной работы с участием представителей старшего поколения от разовых встреч к целенаправленному, взаимовыгодному и оцениваемому педагогическому процессу. На основе интегративного обзора проведён сравнительно-тематический анализ национальных нормативных документов, международных рекомендаций и исследований 2019–2025 годов. Разработана шестиступенчатая методика, включающая диагностику потребностей, подбор участников, совместное проектирование, совместную деятельность, рефлексию и мониторинг. Методика дополнена критериями проектирования содержания, ролей, безопасности, продолжительности и двусторонних результатов. Предложения направлены на развитие ценностных отношений, социальной ответственности и практического поведения школьников в сотрудничестве школы, семьи и махалли.

Ключевые слова: старшее поколение, межпоколенческое обучение, воспитательная деятельность, педагогическое проектирование, совместная

деятельность, наставничество, рефлексия, сотрудничество школы, семьи и махалли, оценивание.

Abstract. The article addresses how values-oriented educational work involving older adults can move from one-off meetings to a purposeful, reciprocal, and evaluable pedagogical process. An integrative review comparatively analyzed national regulations, international guidance, and studies published in 2019–2025. The synthesis produced a six-stage methodology comprising needs diagnosis, participant matching, co-design, joint activity, reflection, and monitoring. It also specifies criteria for content, roles, safety, continuity, and dual outcomes. The proposal supports students’ value-based attitudes, social responsibility, and practical conduct through school–family–mahalla collaboration and the reflective appropriation of local experience.

Keywords: older adults, intergenerational learning, values education, pedagogical design, joint activity, mentoring, reflection, school–family–mahalla partnership, evaluation.

Kirish (Introduction)

O‘quvchining qadriyatli munosabati tayyor xulosani eshitish bilangina emas, hayotiy vaziyatni tushunish, muqobil qarorlarni qiyoslash, ijtimoiy rolni bajarish va o‘z xatti-harakatini reflektiv baholash jarayonida shakllanadi. Shu jihatdan katta avlod vakillarining hayotiy, kasbiy va fuqarolik tajribasi tarbiyaning muhim manbai hisoblanadi. Biroq tajribaning mavjudligi uning o‘z-o‘zidan pedagogik natijaga aylanishini anglatmaydi. U o‘quvchining yoshi, ehtiyoji va tarbiyaviy vazifaga muvofiq qayta tuzilmasa, uchrashuv axborot berish yoki bir tomonlama nasihat bilan cheklanib qoladi.

O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonunida ta’lim-tarbiyaning milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg‘unligi, insonparvarlik, uzluksizlik hamda davlat va jamoatchilik boshqaruvining birligi asosiy prinsiplar sifatida belgilangan [1]. Mahalla va nuroniylar bilan ishlash tizimini takomillashtirishga doir PF–81-son Farmon oila, mahalla va katta avlodning tarbiyaviy imkoniyatlarini birlashtirish uchun institutsional asos yaratadi [2]. PQ–167-son qarorda “Bir nuroniy o‘n yoshga mas’ul” tamoyili asosidagi hamkorlik qo‘llab-quvvatlangan [3]. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasini amalga oshirishga doir PQ–300-son qarorda esa “Uch avlod uchrashuvlari”, “O‘nta yoshga – bir nuroniy” va “Nuroniylar o‘giti – tarbiya ustuni” yo‘nalishlari nazarda tutilgan [4].

Mazkur hujjatlar katta avlodni tarbiyaviy jarayonga jalb qilishning ijtimoiy buyurtmasini belgilaydi. Uni pedagogik mexanizmga aylantirish uchun ishtirokchilarni tanlash, tajribani o‘quvchi faoliyati bilan bog‘lash, xavfsiz muloqot va natijani baholash masalalari hal qilinishi lozim.

Ilmiy muammo tarbiyaviy ishlarni epizodik tadbirdan o‘zaro manfaatli, davomli va baholanadigan pedagogik faoliyatga o‘tkazuvchi metodikaning yetarlicha tizimlashtirilmaganidir. Xalqaro adabiyotlarda avlodlararo dasturlar natijalari o‘rganilgan bo‘lsa-da, tajribani O‘zbekiston maktab–oilā–mahalla sharoitida tarbiyaviy mazmunga aylantirish bosqichlari, subyektlar rollari, xavfsizlik va ikki tomonlama baholash mezonlari yagona tizim sifatida ochilmagan. Bu tadqiqot bo‘shlig‘ini tashkil etadi.

Tadqiqotning maqsadi katta avlod vakillari ishtirokidagi tarbiyaviy faoliyatni loyihalashtirishning prinsip, bosqich, vosita va baholash mezonlarini ilmiy asoslash hamda maktab amaliyotiga tatbiq etiladigan olti bosqichli metodikani ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot obyekti maktab–oila–mahalla hamkorligidagi avlodlararo tarbiyaviy jarayon, predmeti esa katta avlod tajribasini o‘quvchining qadriyatli munosabati va ijtimoiy xulqiga aylantirish mexanizmlaridir.

Adabiyotlar tahlili(Literature Review)

Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti yoshga doir stereotiplarni kamaytirishning samarali yo‘nalishlari sifatida ta‘lim, avlodlararo kontakt va tegishli siyosiy-huquqiy choralarni ajratadi. Kontakt umumiy maqsad, hamkorlik, maqomlarning nisbatan tengligi va institutsional qo‘llab-quvvatlash mavjud bo‘lganda samaraliroq kechadi [5]. Tashkilotning amaliy qo‘llanmasida ehtiyojni aniqlash, hamkorlarni jalb qilish, xavfsiz faoliyatni rejalashtirish, amalga oshirish va baholash yagona sikl sifatida tavsiya qilingan [6]. UNESCO hisobotida esa turli yosh guruhlarining bilim, ko‘nikma va qadriyatlarni o‘zaro o‘rganishi avlodlararo ta‘limning asosiy belgisi sifatida ko‘rsatilgan [7].

Kaplan avlodlararo maktab dasturlarini oddiy axborot olishdan muntazam hamkorlik va tabiiy avlodlararo munosabatlarga bo‘lgan darajalarda tasniflagan [8]. Giraudeau va Bailly maktab yoshidagi bolalar hamda katta yoshdagi insonlarni birlashtirgan dasturlarga doir tizimli sharhda ijobiy natijalarni qayd etgan, biroq tanlangan 11 tadqiqotning metodologik sifati va natijalarni o‘lchash usullari bir xil emasligini ko‘rsatgan [9]. Burnes va hammualliflarning meta-tahliliga ko‘ra, ageizmni kamaytirishda ta‘limiy mazmun bilan bevosita kontaktni birlashtirgan dasturlar alohida imkoniyatga ega [10].

Lee, Jarrott va Juckett katta avlod natijalarini o‘rgangan 28 tadqiqotni aniqlagan; ularda depressiya, yolg‘izlik, hayot sifati va ijtimoiy faollik kabi turli ko‘rsatkichlardan foydalanilgani baholash mezonlari hali bir xillashmaganini ko‘rsatadi [11]. Krzeczowska va hammualliflar ham avlodlararo ishtirokning kognitiv va ijtimoiy natijalariga ijobiy ta‘sir ehtimolini qayd etib, tadqiqot dizaynlari turlicha bo‘lgani sabab qat‘iy umumlashtirishdan tiyilgan [12].

Jarrott va hammualliflarning 21 maqolani qamrab olgan sharhida faoliyat mazmuni, muhit, ishtirokchilarni tayyorlash va sifatli muloqotga oid 15 ta dalillangan amaliyot ajratilgan [13]. Keyingi tadqiqotda ishtirokchilarni mos juftlashtirish, shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv va tayyorlangan fasilitator faoliyati avlodlararo muloqotning yuqoriroq darajasi bilan bog‘liq bo‘lgan [14]. Petersenning 23 mustaqil tadqiqotni qamrab olgan meta-tahlili avlodlararo dasturlar yoshlarning katta avlodga munosabati hamda katta yoshdagilarning hayot sifati va generativlik hissiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkinligini bildiradi [15].

Webster va hammualliflarning 13 tadqiqotlik sharhi ikki tomon uchun manfaatlar mavjudligini, biroq baholash vositalari geterogenligini ko‘rsatgan [16]. Olti mamlakatdagi 14 sinovda kichik ijobiy tendensiyalar kuzatilgan bo‘lsa-da, dalillarga ishonch past bo‘lgan [17]. Boshlang‘ich maktab yoshidagi bolalarga oid 17 tadqiqotda ham metodologik kamchiliklar aniqlangan [18]. Bolalar natijalariga oid 500 baholash ishidan ruhiy farovonlikni o‘lchagan atigi beshta randomizatsiyalangan tadqiqot mezonlarga mos kelgan [19]. Sifat tadqiqotlari sintezi ishtirokchilarni oldindan tayyorlash zarurligini ko‘rsatadi [20].

Tahlilga ko‘ra, avlodlararo kontakt umumiy maqsad va hamfaoliyat bilan boyitilishi, natija esa har ikki tomon hamda jarayon sifati bo‘yicha baholanishi kerak.

Metodologiya (Methods)

Tadqiqot empirik tajriba natijalarini da‘vo qilmaydigan integrativ nazariy-metodik sharh shaklida bajarildi. Milliy normativ hujjatlar LexUZ, xalqaro tavsiyalar WHO va UNESCOning rasmiy resurslari, ilmiy maqolalar esa PubMed, nashriyot sahifalari, universitet repozitoriylari va DOI yozuvlari orqali tekshirildi. Tanlash mezonlari maktab yoshidagi bolalar yoki yoshlar bilan katta avlod hamkorligiga aloqadorlik, loyihalash yoki baholash natijalarining mavjudligi, tekshiriladigan DOI yoki rasmiy URL hamda 2019–2025-yillardagi manbalarga ustuvorlikdan iborat bo‘ldi. Tarixiy-metodologik ahamiyatga ega bitta klassik manba alohida kiritildi.

Yakuniy korpus 20 manbadan: to‘rtta milliy normativ hujjat, uchta xalqaro institutsional manba va 13 ta taqrizdan o‘tgan ilmiy maqoladan tashkil topdi. Manbalar “maqsad”, “ishtirokchilarni tanlash”, “o‘zaro manfaat”, “faoliyat mazmuni”, “rollar”, “davomiylilik”, “fasilitatsiya”, “xavfsizlik”, “refleksiya” va “baholash” kategoriyalari bo‘yicha qiyosiy-tematik tahlil qilindi. Taklif etilayotgan metodika mahalliy empirik sinovdan hali o‘tkazilmagani tadqiqotning asosiy cheklovidir.

Natijalar (Results)

Integrativ sintez asosida katta avlod vakillari ishtirokidagi tarbiyaviy faoliyat o‘quvchilar bilan ulardan kamida bir avlod uzoq bo‘lgan, tegishli hayotiy, kasbiy yoki fuqarolik tajribasiga ega insonlarning oldindan belgilangan tarbiyaviy maqsad, hamkorlikdagi vazifa, o‘zaro manfaat, xavfsizlik va baholash mezonlari asosida tashkil etiladigan faoliyati sifatida ta’riflandi. Katta avlod vakili tayyor haqiqatni yetkazuvchi emas, o‘quvchi bilan birgalikda ma’no hosil qiluvchi hamkor va tajriba manbai hisoblanadi.

Metodikaning tayanch prinsiplari quyidagilardan iborat: maqsadga muvofiqlik; o‘zaro manfaat va nisbatan teng maqom; hamloviyalash; hamfaoliyat; davomiylilik; madaniy kontekstni tanqidiy anglash; xavfsizlik va inklyuzivlik; ikki tomonlama natija. Epizodik tadbir kalendar sana yoki tashkiliy topshiriqdan boshlansa, loyihalashtirilgan faoliyat o‘quvchining aniqlangan tarbiyaviy ehtiyojidan boshlanadi. Unda o‘quvchi tinglovchi emas, savol beruvchi, tadqiqotchi va mahsulot yaratuvchi subyektga aylanadi.

Katta avlod tajribasi to‘g‘ridan-to‘g‘ri “ibrat” deb e’lon qilinmaydi. U quyidagi transformatsiya zanjiri orqali pedagogik mazmunga aylantiriladi: tajriba fakti → hayotiy voqea → tarbiyaviy muammo → muqobil tanlovlar → hamkorlikdagi amal yoki mahsulot → refleksiv xulosa → kundalik xulqqa ko‘chirish. Masalan, mehnat faoliyatiga oid xotira “mehnatsevarlik haqida suhbat” shaklida emas, “qiyin vaziyatda mas’uliyatli qaror qanday qabul qilingan?”, “bugungi sharoitda qanday muqobil yo‘l mavjud?” va “qanday foydali ishni birgalikda bajarish mumkin?” savollari orqali qayta ishlanadi.

Olti bosqichli loyihalash metodikasi. Metodika o‘zaro bog‘langan olti bosqichdan iborat. Birinchi bosqich – ehtiyoj diagnostikasi: tarbiyaviy muammo, o‘quvchilarning yosh xususiyati va mavjud resurslar aniqlanib, muammo–maqsad xaritasi tuziladi. Ikkinchi bosqich – tanlash va moslashtirish: katta avlod vakilining tajribasi, muloqot uslubi, qiziqishi va ishtirok imkoniyati o‘quvchi ehtiyoji bilan qiyoslanadi. Uchinchi bosqich –

hamloyihalash: maqsad, rollar, ssenariy, mahsulot, xavfsizlik va baholash dalillari kelishilib, “faoliyat pasporti” yaratiladi.

To‘rtinchi bosqich – hamfaoliyat: dialog muammoli vazifa va birgalikdagi mahsulot bilan bog‘lanadi. Beshinchi bosqich – refleksiya va transfer: ishtirokchilar tajribani tahlil qilib, shaxsiy xulosa hamda keyingi amaliy harakatni belgilaydi. Oltinchi bosqich – monitoring va qayta loyihalash: o‘quvchi, katta avlod vakili hamda jarayon natijalari yig‘iladi, cheklovlar aniqlanadi va keyingi siklga tuzatish kiritiladi.

Birinchi bosqichda maqsad “vatanparvarlikni shakllantirish” kabi umumiy ifodada qolmay, “mahalla tarixiga befarqlik”, “kasb tanlashda mas’uliyatning yetishmasligi”, “katta yoshdagilar haqidagi stereotiplar” yoki “jamoat mulkiga e’tiborsizlik” kabi kuzatiladigan muammoga aniqlashtiriladi. Ikkinchi bosqichda katta avlod vakili yoshi yoki maqomiga ko‘ra emas, tajribasining maqsadga muvofiqligi, bolani tinglash qobiliyati va etik me’yorlarga rioya qilishi bo‘yicha tanlanadi.

Uchinchi bosqichdagi “faoliyat pasporti” tarbiyaviy muammo, maqsadli guruh, o‘quvchi va katta avlod uchun alohida natijalar, rivojlantiriladigan qadriyat va xulq, rollar, ssenariy, hamkorlikdagi mahsulot, xavfsizlik shartlari, resurslar, muddat va baholash dalillarini qamrab oladi. To‘rtinchi bosqichda og‘zaki tarix intervyusi, kasbiy qaror keysi, avlodlararo kitobxonlik, hunar ustaxonasi, oilaviy qadriyatlar xaritasi, mahalla ekologik loyihasi yoki o‘zaro raqamli savodxonlik mashg‘ulotidan foydalanish mumkin.

Beshinchi bosqich refleksiyasi “Mening avvalgi fikrim qanday edi?”, “Qaysi tajriba yoki dalil fikrimni tasdiqladi yoxud o‘zgartirdi?” va “Endi qanday aniq harakat qilaman?” savollariga tayanadi. Oltinchi bosqichda faqat qatnashchilar soni yoki qoniqish darajasi emas, jarayonning maqsadga muvofiqligi, muloqot sifati, o‘zaro manfaat, xavfsizlik va kundalik faoliyatga ko‘chirish belgilari baholanadi.

Pedagog diagnost, loyihachi, fasilitator va etik vositachi rolini bajaradi. Katta avlod vakili tajriba manbai, suhbatdosh, mentor va hamkor; o‘quvchi esa savol beruvchi, dalil izlovchi va mahsulot muallifi bo‘ladi. Mahalla ishtirokchilar va mahalliy resurslarni muvofiqlashtiradi, oila rozilik va davomiy qo‘llab-quvvatlashni ta’minlaydi, maktab psixologi ehtimoliy psixologik xavflarni baholaydi.

Baholash va xavfsizlik mezonlari. Baholash maqsad–mazmun muvofiqligi, o‘zaro manfaat, muloqot sifati, o‘quvchi subyektivligi, refleksiya va transfer, xavfsizlik hamda davomiylik mezonlari bo‘yicha olib boriladi. Dalil sifatida faoliyat pasporti, strukturali kuzatuv, ikki tomonlama fikr-mulohaza, hamkorlikdagi mahsulot, refleksiv yozuv, keyingi kuzatuv va monitoring qaydlaridan foydalaniladi. Mazkur mezonlar psixometrik validatsiyadan o‘tgan shkala emas, integrativ sintez asosida ishlab chiqilgan kuzatuv doirasidir; uni standart vositaga aylantirish uchun ekspert validatsiyasi va pilot sinov talab qilinadi.

Etik protokol ishtirokning ixtiyoriyligi, voyaga yetmaganlarning qonuniy vakilini xabardor qilish, nazoratsiz uchrashuvlarga yo‘l qo‘ymaslik, foto va audio yozuvlarga alohida rozilik, maxfiylik, ruhiy og‘ir mavzularda ehtiyotkorlik, qarashlarni majburlamaslik hamda sog‘liq va harakatlanish ehtiyojlariga mos muhitni nazarda tutadi.

Muhokama(Discussion)

Taklif etilgan metodika xalqaro adabiyotlarda qayd etilgan umumiy maqsad, hamkorlik, nisbatan teng maqom va institutsional qo‘llab-quvvatlash shartlarini milliy maktab–oilā–mahalla tizimiga moslashtiradi [5; 6]. Uning farqli jihati katta avlod tajribasini tayyor tarbiyaviy xulosa emas, o‘quvchi tomonidan muammoli tahlil qilinadigan va birgalikdagi faoliyatda tekshiriladigan manba sifatida talqin qilishidir. Bu yondashuv kontaktning o‘zi yetarli emasligi, ishtirokchilarni moslashtirish va tayyorlangan fasilitator zarurligi haqidagi natijalar bilan mos keladi [13; 14].

Bir martalik “ibrat uchrashuvi” tanishuv uchun foydali bo‘lishi mumkin, biroq munosabat va xulqni o‘zgartirish uchun takroriy aloqa, umumiy vazifa va refleksiya talab etiladi [8; 15]. Shu asosda mazmun va imkoniyatga qarab, dastlab 4–6 uchrashuvli pilot sikl o‘tkazish mualliflik amaliy tavsiyasi sifatida taklif qilinadi. Bu raqam empirik me‘yor emas, maktab sharoitida boshqariladigan dastlabki sinov uchun mo‘ljallangan.

Ikki tomonlama baholash katta avlod natijalari ko‘pincha alohida o‘lchanmasligi haqidagi tanqidga javob beradi [11; 17]. Katta avlod faqat maktab uchun resurs sifatida qaralsa, faoliyatning o‘zaro manfaat xususiyati susayadi. Shu bois uning qoniqishi, foydalilik hissi, muloqotdagi qulayligi va ortiqcha yuklanmasligi ham monitoring qilinadi. Ayni vaqtda tizimli sharhlardagi kichik tanlanmalar, turli vositalar va uzoq muddatli kuzatuvning kamligi samaradorlikni ehtiyotkor talqin qilishni talab etadi [16–19].

Milliy kontekstda metodika “Bir nuroniy o‘n yoshga mas‘ul” va “Uch avlod uchrashuvlari” kabi tashabbuslarning sonini emas, pedagogik sifatini oshirishga xizmat qiladi. Hisobotning asosiy savoli “nechta uchrashuv o‘tkazildi?” emas, “qanday tarbiyaviy muammo hal qilindi, qanday mahsulot yaratildi va qanday o‘zgarish dalili olindi?” bo‘lishi kerak.

Xulosa (Conclusion)

Katta avlod vakillarini tarbiyaviy jarayonga jalb qilish natijasi ularning hayotiy tajribasi hajmidan ko‘ra ushbu tajribaning qanday pedagogik loyihalashtirilishiga bog‘liq. Tajriba hayotiy voqeadan tarbiyaviy muammoga, muqobil tanlovga, hamkorlikdagi faoliyatga, refleksiv xulosaga va kundalik xulqqa izchil o‘tkazilgandagina pedagogik resursga aylanadi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi avlodlararo tarbiyani tadbirlar majmui emas, ehtiyoj diagnostikasi, ishtirokchilarni moslashtirish, hamloyihalash, hamfaoliyat, refleksiya, ikki tomonlama monitoring va qayta loyihalashni qamrab olgan pedagogik sikl sifatida asoslashdan iborat. “Faoliyat pasporti”, tajribani transformatsiyalash zanjiri va baholash matritsasi mazkur siklning amaliy vositalaridir.

Maktab amaliyotida tarbiyaviy faoliyatni kalendar sanadan emas, aniqlangan muammodan boshlash; mahalladagi katta avlod vakillarining tajriba va muloqotga tayyorligi bo‘yicha resurs xaritasini tuzish; kichik aralash guruhlar va umumiy mahsulotga ustuvorlik berish; har ikki tomon natijalari va xavfsizlikni monitoring qilish; pedagog hamda katta avlod vakillari uchun qisqa fasilitatsiya tayyorgarligini tashkil etish tavsiya etiladi. Keyingi tadqiqotlarda metodikaning samaradorligini nazorat guruhi, aralash metodlar, kechiktirilgan o‘lchov va validatsiyadan o‘tgan vositalar orqali tekshirish maqsadga muvofiq.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI/ REFERENCES

1. O‘zbekiston Respublikasi. (2020, 23-sentabr). Ta’lim to‘g‘risida (O‘RQ–637-son Qonun). <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022, 1-mart). Oila va xotin-qizlar bilan ishlash, mahalla va nuroniylarni qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida (PF–81-son Farmon). <https://lex.uz/uz/docs/-5884143>
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022, 15-mart). Nuroniylarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, ularning turmush darajasini oshirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida (PQ–167-son qaror). <https://lex.uz/docs/-5910513>
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2023, 11-sentabr). “O‘zbekiston – 2030” strategiyasini 2023-yilda sifatli va o‘z vaqtida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida (PQ–300-son qaror). <https://lex.uz/uz/docs/-6600390>
5. World Health Organization. (2021). Global report on ageism. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240016866>
6. World Health Organization. (2023). Connecting generations: Planning and implementing interventions for intergenerational contact. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240070264>
7. UNESCO Institute for Lifelong Learning, & Shanghai Open University. (2025). Advancing intergenerational learning: Identifying challenges and opportunities for older adults: Integrated case study report. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000396071>
8. Kaplan, M. S. (2002). Intergenerational programs in schools: Considerations of form and function. *International Review of Education*, 48, 305–334. <https://doi.org/10.1023/A:1021231713392>
9. Giraudeau, C., & Bailly, N. (2019). Intergenerational programs: What can school-age children and older people expect from them? A systematic review. *European Journal of Ageing*, 16(3), 363–376. <https://doi.org/10.1007/s10433-018-00497-4>
10. Burnes, D., Sheppard, C., Henderson, C. R., Jr., Wassel, M., Cope, R., Barber, C., & Pillemer, K. (2019). Interventions to reduce ageism against older adults: A systematic review and meta-analysis. *American Journal of Public Health*, 109(8), e1–e9. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2019.305123>
11. Lee, K., Jarrott, S. E., & Juckett, L. A. (2020). Documented outcomes for older adults in intergenerational programming: A scoping review. *Journal of Intergenerational Relationships*, 18(2), 113–138. <https://doi.org/10.1080/15350770.2019.1673276>
12. Krzeczowska, A., Spalding, D. M., McGeown, W. J., Gow, A. J., Carlson, M. C., & Nicholls, L. A. B. (2021). A systematic review of the impacts of intergenerational engagement on older adults’ cognitive, social, and health outcomes. *Ageing Research Reviews*, 71, 101400. <https://doi.org/10.1016/j.arr.2021.101400>
13. Jarrott, S. E., Scrivano, R. M., Park, C., & Mendoza, A. N. (2021). Implementation of evidence-based practices in intergenerational programming: A scoping review. *Research on Aging*, 43(7–8), 283–293. <https://doi.org/10.1177/0164027521996191>

14. Jarrott, S. E., Turner, S. G., Juris, J., Scrivano, R. M., & Weaver, R. H. (2022). Program practices predict intergenerational interaction among children and adults. *The Gerontologist*, 62(3), 385–396. <https://doi.org/10.1093/geront/gnab161>
15. Petersen, J. (2023). A meta-analytic review of the effects of intergenerational programs for youth and older adults. *Educational Gerontology*, 49(3), 175–189. <https://doi.org/10.1080/03601277.2022.2102340>
16. Webster, M., Norwood, K., Waterworth, J., & Leavey, G. (2024). Effectiveness of intergenerational exchange programs between adolescents and older adults: A systematic review. *Journal of Intergenerational Relationships*, 22(4), 603–644. <https://doi.org/10.1080/15350770.2023.2267532>
17. Whear, R., Campbell, F., Rogers, M., Sutton, A., Robinson-Carter, E., Sharpe, R., Cohen, S., Fergy, R., Garside, R., Kneale, D., Melendez-Torres, G. J., & Thompson-Coon, J. (2023). What is the effect of intergenerational activities on the wellbeing and mental health of older people? A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 19(4), e1355. <https://doi.org/10.1002/cl2.1355>
18. Tsiloni, E., Dragioti, E., Gouva, M., Vassilopoulos, S. P., & Mentis, M. (2024). Psychosocial effects of intergenerational learning on primary school children and older adults: A systematic review. *Gerontology & Geriatrics Education*, 45(2), 289–322. <https://doi.org/10.1080/02701960.2023.2189248>
19. Campbell, F., Whear, R., Rogers, M., Sutton, A., Barlow, J., Booth, A., Tattersall, A., Wolstenholme, L., & Thompson-Coon, J. (2024). What is the effect of intergenerational activities on the wellbeing and mental health of children and young people? A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 20(3), e1429. <https://doi.org/10.1002/cl2.1429>
20. Houghton, C., Hennessy, M., Smyth, S., Hennelly, N., Smalle, M., Jordan, F., Jones, C. H., Quinn, M., Casey, D., & Teahan, Á. (2022). The experiences and perceptions of young people and older people living with dementia of participating in intergenerational programmes: A qualitative evidence synthesis. *Dementia*, 21(7), 2144–2171. <https://doi.org/10.1177/14713012221112385>